

Strategia sectorială de cheltuieli în contextul CBTM 2025-2027 pe sectorul dezvoltare regională și locală

A. Contextul de politici și linia de bază a cheltuielilor

I. Situația curentă în sectoare

Politica națională de dezvoltare regională în Republica Moldova, inițiată în 2006 și promovată activ pe parcursul ultimilor 13 ani, începe a demonstra rezultate pozitive de impact sistemic. Astfel, în urma implementării politicii naționale de dezvoltare regională pe parcursul ultimului ciclu de programare, în sinergie cu activitățile implementate în cadrul altor strategii și programe de politici publice sectoriale, s-a reușit o încetinire (încă fragilă) a tendințelor de concentrare disproporționată a resurselor în mun. Chișinău în detrimentul restului teritoriului național. S-a reușit o organizare mai bună a domeniilor de intervenție sectoriale, astfel încât să fie exclusă suprapunerea finanțării pentru activități similare.

Activitatea sectorului de dezvoltare regională și locală este asigurată atât de Programele de activitate ale Guvernului, cât și de Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova 2022-2028 (SNDR 2022-2028), Programul Național de Dezvoltare Locală 2024-2028 și Documentul Unic de Program pentru anii 2022-2024, care cuprinde 69 proiecte de dezvoltare regională și 896 proiecte de dezvoltare locală, cu un cost total de cca 3,62 mlrd. lei, implementarea cărora va permite îmbunătățirea condițiilor de trai cetățenilor prin: creșterea competitivității și ocupării forței de muncă în regiunile de dezvoltare, dezvoltarea urbană, revitalizarea economică și socială a orașelor, îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare regionale și locale, construcția și renovarea infrastructurii sociale.

Politica de dezvoltare regională în Republica Moldova reprezintă prerogativa națională la a cărei realizare se implică coordonat autoritățile administrației publice centrale și locale în cadrul unui proces participativ ce vizează implementarea proiectelor și programelor regionale. Finalitatea acestora se orientează spre crearea condițiilor necesare pentru asigurarea veniturilor, ocupării și asigurării condițiilor de trai ale cetățenilor, atragerea investițiilor și îmbunătățirea infrastructurii regionale.

Tendințele actuale de dezvoltare ale Republicii Moldova continuă să fie dominate de avansarea modelului monopolar de dezvoltare, caracterizat de concentrarea disproporționată a resurselor și bunăstării în mun. Chișinău, pe fundalul marginalizării crescânde a regiunilor periferice. În prezent, produsul regional brut/locuitor în mun. Chișinău este de aproape 5 ori mai mare decât în regiuni, ceea ce afectează negativ competitivitatea economică a Republicii Moldova și indicatorii medii de calitate a vieții cetățenilor, creând premisele necesare pentru perpetuarea migrației externe și interne.

Totodată, mun. Chișinău încă nu a reușit să se transforme dintr-un „pol național de absorbție” într-un „pol național de difuzie” a prosperității, capabil să genereze investiții, inovații și bunăstare pentru restul teritoriului Republicii Moldova.

În același timp, analiza tendințelor de evoluție socioeconomică a regiunilor din afara mun. Chișinău scoate în evidență perpetuarea unor sesizabile discrepanțe interregionale de dezvoltare a țării. În mod specific, se evidențiază două regiuni cu performanțe peste media națională (Regiunea de dezvoltare UTA Găgăuzia și Regiunea de dezvoltare Centru) și alte 2 regiuni cu performanțe sub media națională (Regiunea de dezvoltare Nord și Regiunea de dezvoltare Sud).

Nu în ultimul rând, se atestă sesizabile decalaje intra regionale de dezvoltare. De exemplu, în RD Centru sunt localizate atât cele mai dezvoltate economic raioane din țară (Ialoveni, Anenii Noi, Criuleni, Orhei, Dubăsari și Strășeni – toate amplasate la graniță cu mun. Chișinău), cât și cele mai deprivat economic raioane din țară (Nisporeni, Telenești, Călărași și Hâncești). O provocare majoră de dezvoltare a Republicii Moldova constă în ruralitatea excesivă a teritoriului, caracterizată prin faptul că aproximativ 55% din populație continuă să locuiască în localități rurale, echipate cu o infrastructură socială, economică și edilitară subdezvoltată.

Pentru perioada de programare 2022-2028, abordarea strategică a SNDR 2022-2028 este fundamentată de noul concept de dezvoltare regională a țării, ce reflectă atât concluziile și lecțiile învățate pe parcursul ultimilor 13 ani de implementare a politicii de dezvoltare regională, cât și tendințele europene de schimbare a modului de abordare a dezvoltării regionale, și vizează intensificarea eforturilor menite să asigure o dezvoltare echilibrată în regiuni cu integrarea principiilor de competitivitate teritorială. Astfel, SNDR 2022-2028 urmează să consolideze abordarea integrată a politicii de dezvoltare regională de „umbrelă intersectorială” a intervențiilor guvernamentale în regiuni, precum și alinierea în totalitate la politica europeană de dezvoltare regională, în corespundere cu prevederile Acordului de Asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, precum și cu Agenda globală de Dezvoltare Durabilă 2030. În acest sens, în perioada următoare, intervențiile guvernamentale sectoriale de susținere a dezvoltării regiunilor (în domeniile infrastructurii, serviciilor, mediului, dezvoltării antreprenoriatului, promovării investiționale și coeziunii sociale) necesită a fi abordate într-un cadru unic și integrat de coordonare și sincronizare, aliniat cu SNDR 2022-2028 și coordonat prin intermediul Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale.

Politica de dezvoltare locală contribuie la îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii economice publice la nivel local. În etapa actuală a dezvoltării țării, unul dintre obiectivele-cheie ale Guvernului Republicii Moldova este să sprijine autoritățile publice locale în eforturile de îmbunătățire a calității vieții cetățenilor. Această inițiativă este strâns legată de aspirațiile de integrare europeană ale țării, care sunt clar stabilite în cadrul Acordului de Asociere și sunt în deplină concordanță cu angajamentele asumate în calitate de țară-candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană, precum și cu prevederile din Agenda ONU de Dezvoltare Durabilă 2030.

Astfel, conform Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova 2022-2028 și angajamentelor asumate în calitate de țară-candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană, este esențială recuperarea accelerată a întârzierilor în dezvoltarea localităților din țară, axată pe implementarea unor intervenții sistematice menite să sprijine creșterea calității vieții pentru toți cetățenii Republicii Moldova, indiferent de locul de reședință. În consecință, Programul de dezvoltare locală va reprezenta o punte financiară concretă și detaliată pentru autoritățile publice locale, în eforturile lor de a atinge obiectivele stabilite în cadrul SNDR 2022-2028, în special în ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii locale de bază.

În perioada 2022-2023 au fost incluse 896 proiecte de dezvoltare locală în Documentul unic de program pentru anii 2022-2024, valoarea acestora constituind 2,04 mlrd. lei (*suma alocată din FNDRL -1,94 mlrd. lei, contribuția autorităților publice locale – 0,10 mlrd. lei*).

II. Provocările majore cu care se confruntă domeniul dezvoltare regională și locală

- Capacitățile autorităților publice locale în implementarea proiectelor investiționale sunt încă relativ joase;
- Inițiativele (solicitările) investiționale înaintate de APL nu întotdeauna reflectă prioritățile stringente de dezvoltare locală (și consecutivitatea intervențiilor), deseori se bazează pe prioritățile individuale ale conducerii APL, fapt care ulterior creează mai multe probleme de ordin administrativ în procesul de recepție și dare în exploatare;
- Utilizarea ineficientă a mijloacelor financiare de către beneficiari, cât și planificarea bugetelor locale incorecte pentru mentenanță și asigurarea prestării serviciilor calitative pe termen lung;
- Insuficiența mijloacelor financiare alocate din bugetul de stat pentru implementarea integrală/etapizată a proiectelor prioritare de dezvoltare regională și locală;
- Calitatea joasă a propunerilor de proiecte înaintate de către aplicanți, inclusiv a documentației tehnice, propuse spre finanțare din mijloacelor financiare a FNDRL.

III. Prioritățile de bază ale sectorului dezvoltare regională și locală pentru perioada anilor 2025-2027

Prioritatea 1. Dezvoltarea regiunilor și localităților țării - implementarea Programului Național „Satul European”

Indicator 1: 70 proiecte de dezvoltare regională implementate;

Indicator 2: 10 obiective de suport în afaceri construite/amenajate;

Indicator 3: 50 obiective / atracții / trasee / centre de informare turistice construite / reabilite / create / instituite;

Indicator 4: 150 complexe / centre sportive multifuncționale, stadioane / terenuri / piste sportive, parcuri / scuaruri / curți / terenuri de joacă / plaje / parcări / clădiri publice, etc. construite / reconstruite / amenajate.

Prioritatea 2. Asigurarea accesului universal la apeducte și sisteme de sanitație sigure

Indicator 1: 50 de proiecte de dezvoltare regională și 279 de proiecte de dezvoltare locală de aprovizionare cu apă și sanitație;

Indicator 2: Îmbunătățirea accesului la sisteme de aprovizionare cu apă și sanitație pentru 186 mii de cetățeni.

Prioritatea 3. Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice cu destinație socială și a blocurilor rezidențiale

Indicator 1: 20 de clădiri publice eficientizate energetic;

Indicator 2: 100 mii de beneficiari direcți ai clădirilor eficientizate energetic.

IV. Analiza finanțării în sectorul dezvoltare regională și locală

Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (în continuare, FNDRL) este constituit în conformitate cu prevederile Legii nr. 27/2022 privind Fondul național pentru dezvoltare regională și locală. FNDRL reprezintă instrumentul principal de finanțare a programelor și proiectelor de dezvoltare regională și locală prevăzute în Documentul unic de program, inclusiv pentru mecanismele de cofinanțare a proiectelor implementate din sursele de asistență externă. Programele și proiectele selectate sunt aprobate de către Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale (CNCDDL), ulterior fiind incluse în Documentul Unic de Program (DUP) aprobat de către Guvern.

Fondul este gestionat de Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR), care coordonează alocarea mijloacelor acestuia, cu aprobarea prealabilă a CNCDDL, în modul stabilit de Regulamentul de formare și utilizare a mijloacelor Fondului, precum și de alte acte normative.

Conform prevederilor legii prenotate, din mijloacele FNDRL sunt finanțate doar programele și proiectele de dezvoltare regională și locală, din diverse domenii, incluse în Documentul Unic de Program, precum și cheltuielile de organizare și funcționare a agențiilor de dezvoltare regională și Oficiului Național de Dezvoltare Regională și Locală. Selectarea proiectelor are loc în cadrul concursurilor de propuneri de proiecte.

În perioada anilor 2022-2023 din FNDRL au fost suportate cheltuieli în valoare totală de cca 2,03 mlrd. Lei + 117 milioane lei care provin din Grantul RO.

În anul 2023, an în care a început un nou ciclu de finanțare a programelor de dezvoltare regională și locală, au fost realizate următoarele rezultate:

- Infrastructura de alimentare cu apă:
 - ✓ 67 localități cu sistem de alimentare cu apă construit/reabilita/ extins;
 - ✓ 163 instituții publice cu acces la apă

- ✓ 204 unități comerciale/de producere/agenți economici cu acces la sistem de alimentare cu apă;
 - ✓ 18286 gospodării cu acces la sistem de alimentare cu apă;
 - ✓ 61525 locuitori cu acces la sistem de alimentare cu apă.
- Infrastructura de sanitație:
- ✓ 13 localități cu sistem de canalizare construit/reabilitat/extins;
 - ✓ 14 instituții publice cu acces la sistem de canalizare;
 - ✓ 36 unități comerciale/de producere/agenți economici cu acces la sistem de canalizare;
 - ✓ 1929 gospodării cu acces la sistem de canalizare;
 - ✓ 45696 locuitori cu acces la sistem de canalizare.
- Instalarea iluminatului public:
- ✓ 105 localități cu sistem de iluminat public construit/reabilitat/extins.
 - ✓ 146 Instituții publice cu acces la iluminat stradal;
 - ✓ 370 unități comerciale/de producere/agenți economici cu acces la iluminat stradal;
 - ✓ 180447 locuitori cu acces la iluminat stradal;
 - ✓ 2 locuri de muncă create.
- Sisteme de producere și furnizare a energiei folosind resurse regenerabile.
- ✓ 5 Localități cu sistem de producere a energiei din surse regenerabile;
 - ✓ 14 instituții publice cu acces la surse regenerabile de energie;
 - ✓ 5697 locuitori cu acces la sursele regenerabile de energie.
- Construcția și renovarea clădirilor publice, edificiilor sportive, infrastructurii sociale;
- ✓ 378 localități beneficiare de infrastructură reabilitată;
 - ✓ 58 case de cultură/ Cămine culturale / Centre culturale renovate ;
 - ✓ Cca 520953 beneficiari cu acces îmbunătățit la condiții de muncă/învățământ/odihnă;
 - ✓ 64 terenuri de joacă create;
 - ✓ 71 terenuri de fitness create;
 - ✓ 74 grădinițe/instituții de educație timpurie renovate;
 - ✓ 27 gimnazii renovate.
- Planuri Urbanistice Generale:
- ✓ 23 Planuri Urbanistice Elaborate;

Tabelul 1: Repartizarea liniei de bază de cheltuieli pe programe/subprograme și pe bugete pe sectorul dezvoltare regională și locală

Tabelul 1.A

Denumirea	Cod PIP2	2023 executat	CBTM 2024-2026			Aprobat buget 2024	CBTM 2025-2027			mii lei
			2024	2025	2026		2025	2026	2027	
			1	2	3		4	5	6	7
Program Servicii generale economice și comerciale	50									
<i>Subprogramul</i> „Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii”	<i>5004</i>	4 189,9	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000
Total pe sector		4 189,9	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000
Finanțat de la:										
Bugetul de stat										
inclusiv: pe APC din cadrul sectorului *										
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale		4 189,9	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000

Tabelul 1.B

Denumirea	Cod PIP2	2023 executat	CBTM 2024-2026			Aprobat buget 2024	CBTM 2025-2027			mii lei
			2024	2025	2026		2025	2026	2027	
			1	2	3		4	5	6	7
Program Dezvoltarea sectorului energetic	58									
<i>Subprogramul</i> „Eficiență energetică și surse regenerabile”	<i>5804</i>	32 437,6	25 500	28 000	28 000	0	0	0	0	0
<i>Subprogramul</i> „Surse regenerabile”	<i>5809</i>	0	0	0	0	15 000	20 000	20 000	20 000	20 000
<i>Subprogramul</i> „Eficiență energetică”	<i>5810</i>	0	0	0	0	10 500	8 000	8 000	8 000	8 000
Total pe sector		32 437,6	25 500	28 000	28 000	25 500	28 000	28 000	28 000	28 000
Finanțat de la:										
Bugetul de stat										
inclusiv: pe APC din cadrul sectorului *										
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale		0	0	0	0	25 500	28 000	28 000	28 000	28 000

Tabelul 1.F

Denumirea	Cod P1P2	2023 executat	CBTM 2024-2026			Aprobat buget 2024	CBTM 2025-2027			mii lei
			2024	2025	2026		2025	2026	2027	
			1	2	3		4	5	6	7
Program Dezvoltarea gospodăriei de locuințe și serviciilor comunale	75									
<i>Subprogramul</i> Dezvoltarea gospodăriei de locuințe și serviciilor comunale	<i>7502</i>	535 745,0	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000
<i>Subprogramul</i> Aprovizionarea cu apă și canalizare	<i>7503</i>	727 681,3	170 000	170 000	170 000	150 000	358 500	358 500	358 500	358 500
<i>Subprogramul</i> Iluminare stradală	<i>7505</i>	50 128,1	0	0	0	0	20 000	20 000	20 000	20 000
Total pe sector		1 313 554,4	240 000	240 000	240 000	220 000	448 500	448 500	448 500	448 500
Finanțat de la:										
Bugetul de stat										
inclusiv: pe APC din cadrul sectorului *										
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale		1 313 554,4	240 000	240 000	240 000	220 000	448 500	448 500	448 500	448 500

Tabelul 1.G

Denumirea	Cod P1P2	2023 executat	CBTM 2024-2026			Aprobat buget 2024	CBTM 2025-2027			mii lei
			2024	2025	2026		2025	2026	2027	
			1	2	3		4	5	6	7
Program Învățământ	88									
<i>Subprogram</i> „Educație timpurie”	<i>8802</i>	7 830,1	0	0	0	21 586,4	27 848	27 238,1	14 037,5	
<i>Subprogram</i> „Învățământ primar”	<i>8803</i>	0	8 000	8 000	8 000	8 380	8 380	8 380	8 380	
<i>Subprogram</i> „Învățământ gimnazial”	<i>8804</i>	15 029,4	10 000	10 000	10 000	10 475	10 475	10 475	10 475	
<i>Subprogram</i> „Învățământ liceal”	<i>8806</i>	4 222,1	7 000	7 000	7 000	17 643,1	47 019	130 022,7	144 462,6	
Total pe sector		27 081,6	25 000	25 000	25 000	58 084,5	93 722	176 115,8	177 355,1	
Finanțat de la:										
Bugetul de stat										
inclusiv: pe APC din cadrul sectorului *										
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale		27 081,6	25 000	25 000	25 000	58 084,5	93 722	176 115,8	177 355,1	

B. Măsurile de politici din cadrul sectorului dezvoltare regională și locală

B.1. Măsurile politice în curs de desfășurare care au acoperire financiară

Tabelul 2: Principalele acțiuni/măsurile de politică din sector care au acoperire financiară (incluse în linia de bază) pe programe/subprograme pe sectorul dezvoltare regională și locală pentru 2025-2027

Indicatorii	Documentul de referință	2023 executat	CBTM 2024-2026			Aprobat buget 2024	CBTM 2025-2027			mii lei
			2024	2025	2026		2025	2026	2027	
			1	2	3		4	5	6	7
Program 50 „Servicii generale economice și comerciale”		4 189,9	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000	
<i>Subprogramul 5004 „Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii”</i>										
Costul TOTAL		4 189,9	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000	
dintre care:										
Acțiunea 1: Implementarea proiectelor de valorificare a infrastructurilor de afaceri din mijloacele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (ADR)	HG nr. 23/2022 cu privire la aprobarea Documentului unic de program pentru anii 2022-2024	4 189,9	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000	
Acțiunea 2: Implementarea proiectelor de dezvoltare a mediului antreprenorial din mijloacele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (ADR)	HG nr. 23/2022 cu privire la aprobarea Documentului unic de program pentru anii 2022-2024	0	1 000	1 000	1 000	0	1 000	1 000	1 000	
Program 58 „Dezvoltarea sectorului energetic”		32 437,6	25 500	28 000	28 000	25 500	28 000	28 000	28 000	
<i>Subprogramul 5804 „Eficiență energetică și surse regenerabile”</i>										
Costul TOTAL		32 437,6	25 500	28 000	28 000	0	0	0	0	
dintre care:										
Acțiunea 1: Implementarea proiectelor de eficiență energetică și surse regenerabile din mijloacele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (ONDRL)	HG nr. 23/2022 cu privire la aprobarea Documentului unic de program pentru anii 2022-2024	32 437,6	25 500	28 000	28 000	0	0	0	0	
<i>Subprogramul 5809 „Surse regenerabile”</i>										
Costul TOTAL		0	0	0	0	15 000	20 000	20 000	20 000	
dintre care:										
Acțiunea 1: Implementarea proiectelor de valorificare a surselor regenerabile din mijloacele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (ADR/ONDRL)	HG nr. 23/2022 cu privire la aprobarea Documentului unic de program pentru anii 2022-2024	0	0	0	0	15 000	20 000	20 000	20 000	
<i>Subprogramul 5810 „Eficiență energetică”</i>										
Costul TOTAL		0	0	0	0	10 500	8 000	8 000	8 000	
dintre care:										
Acțiunea 1: Implementarea proiectelor de eficiență energetică din mijloacele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (ADR/ONDRL)	HG nr. 23/2022 cu privire la aprobarea Documentului unic de program pentru anii 2022-2024	0	0	0	0	10 500	8 000	8 000	8 000	
Program 61 Dezvoltare regională și construcții		38 671,4	276 000	276 000	276 000	276 000	45 000	45 000	45 000	

Subprogramul 6101 „Politici și management în domeniul infrastructurii și dezvoltării regionale”									
Costul TOTAL	0	256 000	256 000	256 000	256 000	0	0	0	
dintre care:									
Acțiunea 1: Implementarea proiectelor de dezvoltare locală din mijloacele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională (ADR/ONDRL)	HG nr. 23/2022 cu privire la aprobarea Documentului unic de program pentru anii 2022-2024	0	256 000	256 000	256 000	256 000	0	0	0
Subprogramul 6105 „Implementarea politicii de dezvoltare regională”									
Costul TOTAL	38 671,4	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	45 000	45 000	45 000
dintre care:									
Acțiunea 1: Organizarea și funcționarea agențiilor de dezvoltare regională și Oficiului Național de Dezvoltare Regională și Locală din mijloacele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (ADR/ONDRL)	HG nr. 23/2022 cu privire la aprobarea Documentului unic de program pentru anii 2022-2024	38 671,4	20 000	20 000	20 000	20 000	45 000	45 000	45 000
Program 64 Dezvoltarea Transporturilor		0	0	0	0	0	10 000	10 000	10 000
Subprogramul 6604 „Dezvoltarea transportului rutier”									
Cutul TOTAL	0	0	0	0	0	0	10 000	10 000	10 000
dintre care:									
Acțiunea 1: Implementarea proiectelor privind creșterea calității infrastructurii rutiere și a disponibilității serviciilor de transport public din mijloacele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (ADR)	HG nr. 23/2022 cu privire la aprobarea Documentului unic de program pentru anii 2022-2024	0	0	0	0	0	10 000	10 000	10 000
Program 66 Dezvoltarea turismului		132 485,3	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
Subprogramul 6602 „Dezvoltarea turismului”									
Costul TOTAL	132 485,3	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
dintre care:									
Acțiunea 1: Implementarea proiectelor de sporire a atractivității turistice din mijloacele FNDRL (ADR/ONDRL)	HG nr. 23/2022 cu privire la aprobarea Documentului unic de program pentru anii 2022-2024	132 485,3	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
Program 75 Dezvoltarea gospodăriei de locuințe și serviciilor comunale		1 313 554,4	240 000	240 000	240 000	220 000	448 500	448 500	448 500
Subprogramul 7502 „Dezvoltarea gospodăriei de locuințe și serviciilor comunale”									
Costul TOTAL	535 745	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000
dintre care:									
Acțiunea 1: Implementarea proiectelor de revitalizare urbană și dezvoltare a infrastructurii spațiilor publice din mijloacele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (ADR/ONDRL)	HG 23/2022 cu privire la probarea Documentului unic de program pentru anii 2022-2024	535 745	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000
Subprogramul 7503 „Aprovizionarea cu apă și canalizare”									
Costul TOTAL	727 681,3	170 000	170 000	170 000	150 000	358 500	358 500	358 500	358 500
dintre care:									
Acțiunea 1: Implementarea proiectelor de aprovizionare cu apă și sanitație din mijloacele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (ADR/ONDRL)	HG 23/2022 cu privire la probarea Documentului unic de program pentru anii 2022-2024	727 681,3	170 000	170 000	170 000	150 000	358 500	358 500	358 500

Subprogramul 7505 „Iluminare stradală”									
Costul TOTAL		50 128,1	0	0	0	0	20 000	20 000	20 000
dintre care:									
Actiunea 1: Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare locale prin măsuri de iluminarea stradală (ADR/ONDRL)	HG 23/2022 cu privire la probarea Documentului unic de program pentru anii 2022-2024	50 128,1	0	0	0	0	20 000	20 000	20 000
Program 88 Învățământ		27 081,6	25 000	25 000	25 000	56 897	82 534,5	174 928,3	163 567,6
Subprogram 8802 „Educație timpurie”									
Costul TOTAL		7 830,1	0	0	0	21 586,4	27 848,0	27 238,1	14 037,5
dintre care:									
Actiunea 1: Construcția/reconstrucția instituțiilor educaționale și sociale, inclusiv construcția/reconstrucția și dotarea creșelor/a grupelor de creșă ((ADR/ONDRL)	HG 23/2022 cu privire la probarea Documentului unic de program pentru anii 2022-2024	7 221,3	0	0	0	20 000	10 000	10 000	10 000
Actiunea 2: Asigurarea managementului Proiectului „Programul de asistența tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova” (Proiectul 70073) (ONDRL)	- HG nr. 436/2014 privind implementarea Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova ; - Memorandumul de Înțelegere dintre Ministerul Afacerilor Externe al României și MAEIE al RM din 14.11.2014 - Memorandumul de Înțelegere dintre Ministerul Afacerilor Externe al României și Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova din 14.11.2014 în Proiectul „Sporirea accesului și a gradului de participare a copiilor la educație timpurie în Republica Moldova”; - HG nr. 132/2017 privind implementarea Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României în anul 2016 pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova; - HG nr. 28/2019 privind implementarea Programului de cooperare pe anul 2018 între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României, întocmit prin schimb de scrisori la 18 decembrie 2018, în sensul articolului 1 paragraful 2 al Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind implementarea programului de asistență tehnică și financiară în baza unui ajutor financiar nerambursabil în valoare de 100 milioane de euro acordat de România Republicii Moldova, semnat la București la 27 aprilie 2010	608,8	0	0	0	0	0	0	0
Actiunea 3 Asigurarea managementului Proiectului „Îmbunătățirea calității educației” (Proiect 70066)	Legea nr. 222 din 31.07.2023 (Acord de grant al Parteneriatului Global pentru Educație). - Acord de împrumut IBRD Loan 9536MD și GCF F0C1762.					1 586,4	17 848	17 238,1	4 037,5
Subprogram 8803 „Învățământ primar”									
Costul TOTAL		0	8 000	8 000	8 000	8 380	8 380	8 380	8 380

dintre care:									
Actiunea 1: Renovarea blocurilor sanitare în instituțiile de învățământ primar (ONDRL) – (00357)	HG nr. 1188/2018 cu privire la organizarea și funcționarea Fondului de Investiții Sociale din Moldova	0	8 000	8 000	8 000	8 380	8 380	8 380	8 380
Subprogram 8804 „Învățământ gimnazial”									
Costul TOTAL		15 029,4	10 000	10 000	10 000	10 475	10 475	10 475	10 475
dintre care:									
Actiunea 1: Renovarea blocurilor sanitare în instituțiile de învățământ gimnazial (ONDRL)	HG nr. 1188/2018 cu privire la organizarea și funcționarea Fondului de Investiții Sociale din Moldova	15 029,4	10 000	10 000	10 000	10 475	10 475	10 475	10 475
Subprogram 8806 „Învățământ liceal”									
Costul TOTAL		4 222,1	7 000	7 000	7 000	17 643,1	37 019	130 022,7	144 462,6
dintre care:									
Actiunea 1: Renovarea blocurilor sanitare în instituțiile de învățământ liceal (ONDRL) – (00357)	HG nr.260/2023 cu privire la organizarea procedurii de selectare, aprobare și implementare a proiectelor de construcție/ renovare/ reabilitare a blocurilor sanitare în instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal	1 123,4	7 000,0	7 000,0	7 000,0	7 332,5	7 332,5	7 332,5	7 332,5
Actiunea 2: Asigurarea managementului Proiectului „Îmbunătățirea calității educației” (Proiect 70066) (ONDRL)	Legea nr. 222 din 31.07.2023 (Acord de grant al Parteneriatului Global pentru Educație). - Acorde de împrumut IBRD Loan 9536MD și GCFE F0C1762.					10 310,6	39 686,5	122 690,2	137 130,1
Actiunea 3: Asigurarea managementului Proiectului „Programul de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova” Implementarea Acordului de Grant nr.IFB-F-11739-RO din 01.07.2020 pentru implementarea sub-proiectului nr.5900 "Lucrări de construcție a blocului de studii la Liceul Teoretic Mihai Eminescu" din mun. Comrat (Proiect -70073)	Acordului de Grant nr.IFB-F-11739-RO din 01.07.2020 pentru implementarea sub-proiectului nr.5900 "Lucrări de construcție a blocului de studii la Liceul Teoretic Mihai Eminescu" din mun. Comrat	2 470,9	0	0	0	0	0	0	0
Actiunea 4: Implementarea Acordului de Grant nr.IFB-F-11739-RO din 01.07.2020 pentru implementarea sub-proiectului nr.5900 "Lucrări de construcție a blocului de studii la Liceul Teoretic Mihai Eminescu" din mun. Comrat (P3-00319)		627,8	0	0	0	0	0	0	0
TOTAL pe sector		27 081,6	25 000	25 000	25 000	58 084,5	93 722	176 115,8	177 355,1

B.2. Măsurile politice – în curs de desfășurare care nu au fost reflectate în linia de bază de cheltuieli

Tabelul 3: Principalele acțiuni/măsurile de politică din sector care nu au fost reflectate în limitele de cheltuieli pe programe/subprograme pe sectorul dezvoltare regională și locală pentru 2025-2027

Ordinea priorității	Acțiunile/ măsurile de politică	Codul / denumirea PIP2	Documentul de referință/adoptare	Perioada de implementare	Costul TOTAL al acțiunii	Executat până la sfârșitul anului 2023	CBTM 2024-2026			Aprobat buget 2024	CBTM 2025-2027		
							2024	2025	2026		2025	2026	2027
							8	9	10		11	12	13
B.2.1 Măsurile/acțiunile din programele/strategiile naționale - aprobate prin actele normative													
1	Acțiunea 1: Implementarea proiectelor de revitalizare urbană, modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare și rețelelor de utilități publice din mijloacele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (ADR)	50/5004; 64/6404; 75/7502, 75/7503, 75/7505; 88/8802	<i>Programul național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova pentru anii 2021-2027 (HG 916/2020)</i>	2021-2027	822 000	0	245 200	245 200	245 200	0	274 000	274 000	274 000
2	Acțiunea 2: Implementarea proiectelor de dezvoltare locală mijloacele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (ONDRL)	58/5809 58,5810; 66/6602; 75/7502, 75/7503, 75/7505; 88/8802	<i>Programul Național de dezvoltare locală „Satul European” 2024-2028</i>	2024-2028	2 591 000	0	0	0	0	0	647 750	647 750	647 750
Sub-total						0	245 200	245 200	245 200	0	921 750	921 750	921 750
TOTAL						0	245 200	245 200	245 200	0	921 750	921 750	921 750

mii lei

D. Investițiile capitale

D.1. Proiecte în curs de execuție

Tabelul 5. Proiecte de investiții capitale în curs de execuție pe sectorul dezvoltare regională și locală pentru 2025-2027

Ordinea proiectului	Denumirea proiectului	Cod PIP2	Sursa de finanțare	Anul lansării proiectului	Costul total al proiectului		Soldul costului de deviz la 31.12.2021	2022	2023	2024	Soldul costului de deviz la 31.12.2024	Nivelul de implementare a proiectului la 31.12.2024 (%) ¹⁾	2025	2026	2027	Soldul la finele perioadei	Notă
					Executat	Executat		Aprobat	proiect	estimat			estimat				
					inițial	ajustat											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.	Proiectul „Construcția blocului de studii al Liceului Teoretic „Mihai Eminescu”,mun. Comrat, UTA Găgăuzia”	88/06		2020	20 706,9	24 997	14 843,2	6 781,8	3 098,7	0	24 997	98.9%	0	0	0	24 997	Ponderea lucrărilor executate este de 98,9 %. Recepția finală a lucrărilor este estimată pentru semestrul I 2024
13853	Construcția blocului de studii al Liceului Teoretic „Mihai Eminescu”,mun. Comrat, UTA Găgăuzia	88/06	Contribuții a Guvernului	2020	5 665	10 457,2	5 228,5	4 600,9	627,8	0	10 457,2	100%	0	0	0	10 457,2	
			PFSE		15 041,9	14 539,8	9 614,7	2 180,9	2 470,9	0	14 539,8	97.8%	0	0	0	14 539,8	
TOTAL					20 706,9	24 997	14 843,2	6 781,8	3 098,7	0	24 997	98.9%	0	0	0	24 997	
1. Resurse generale, inclusiv:																	
Surse interne																	
Suport bugetar																	
Contribuția Guvernului					5 665	10 457,2	5 228,5	4 600,9	627,8	0	10 457,2	100%	0	0	0	10 457,2	
2. Resurse colectate																	
3. Proiecte finanțate din surse externe					15 041,9	14 539,8	9 614,7	2 180,9	2 470,9	0	14 539,8	97.8%	0	0	0	14 539,8	